

8. İslam İktisadı Atölyesi Sonuç Bildirisi

18.09.2020-İstanbul

“Külli Bir İktisadi Sistemin İçin İslam İlkeleriyle Uyumlu Kurumların İnşa Edilmesi Gerekmektedir”

İslam İktisadı ve Araştırma Merkezi (İKAM), İlmî Etüdler Derneği (İLEM) ve Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) işbirliği, Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi (İSEFAM) desteği ve Albaraka Türk Katılım Bankası sponsorluğunda 8. İslam İktisadı Atölyesi’ni 16-18 Eylül 2020 tarihleri arasında gerçekleştirdi. Bu yılki atölyenin teması “İslam İktisadının Kurumları” idi. Düzenlenen 6 oturumda tema etrafında birçok görüş tartışıldı.

Küresel iktisadi krizler ve içerisinden geçtiğimiz Covid-19 salgını bizlere bir daha göstermiştir ki sağlıklı bir ekonomik sistemin iyi yapılandırılmış kurumlara ihtiyacı vardır. Aksi takdirde finansal sektörden reel sektöre kadar kurumsal başarısızlıklar tüm dünyayı etkileyen yıkıcı krizlere dönüşebilmektedir.

20. yüzyılın ikinci yarısına yakın bir tarihten itibaren gelişmeye başlayan İslam iktisadı alanında kurumların önemi belki de konvansiyonel iktisattakinden çok daha önce fark edilmiştir. Müslüman toplumların tecrübelerine binaen Müslümanların kendi düşünce ve davranış kalıplarına uymayan kurumlarla (bunlar ister pratikte ister teoride olsun) kalkınma sağlayamayacağı açık bir şekilde görülmüş, nitekim bu farkındalığa binaen İslam’ın ilkeleri ve ruhuyla uyumlu iktisadi kurumlar içeren kapsayıcı bir İslam iktisadı sisteminin kurulması gündeme gelmiştir.

Bugün İslam iktisadı tabirinin ilk kullanımının üzerinden seksen yıla yakın bir zaman geçmiş durumda iken sadece reel sektöre yönelik veya finans sektöründeki kurumların değil ayrıca kurumsal çerçevenin de İslam iktisadı için ne denli önemli olduğunun bir kere daha hatırlanıp altının çizilmesine ihtiyaç olduğu kanısındayız. Buradan hareketle bu sene 8.’si düzenlenen İslam iktisadı atölyesinin konusu olarak da İslam iktisadı kurumları (ve kurumsal çerçevesi) tercih edilmiştir.

Atölyede yer alan çalışmalardan hareketle atölyenin çıktılarına dair şunlar dile getirilebilir;

- İslam iktisadının hem teoride hem pratikte yerleşik hale gelebilmesi için fiziksel kurumlar kadar ve hatta onlardan da önce kurumsal çerçevenin ve bunu oluşturan özelliklerin, sac ayaklarının öne çıkarılması önem arz etmektedir.

- Söz konusu sac ayaklarının belirlenmesinde kişisel çalışmalar kadar ortak bir paydada buluşulması da elzemdir.
- Çeşitli sebeplerle bugün İslam iktisadı alanının en baskın ve en görünür kurumu finansal kurumlar iken bunun yanında diğer kurumların teorik ve pratik gelişiminin de bir o kadar önemli olduğu unutulmamalıdır. Zira Müslüman toplumların büyük bir çoğunluğu için günlük geçimini sağlamak, borçluluk, adil gelir dağılımı ve sosyal hizmetlere ulaşım gibi hususlar oldukça önem arz etmektedir. Bu ihtiyaçların hepsinin karşılanmasını İslami finans kurumlarından beklemek, hem teorik hem teknik açıdan çok makul görünmemektedir.
- Bu bağlamda İslam iktisadı açısından üzerinden durulabilecek bazı kurumlar şunlardır; İslami sosyal bankalar, İslami mikro finans kurumları, karz-ı hasen kurumu ve fon kaynağına erişimle fon dağıtımında daha fazla fırsat eşitliği sağlayabileceği düşünülen finansal teknolojilerle işbirliğine dayalı kurumlar.
- Tüm bu bahsi geçen kurumların teorik ve pratik gelişim sürecinde yalnızca eldeki mevcut veriler ve yapılardan değil, geçmişin tecrübelerinden (vakıf tecrübesi gibi) de yararlanılabileceği unutulmamalıdır.

Bu atölyenin yukarıda sayılan bütün noktalara dair nihai çözümler ürettiğini iddia etmek elbette mümkün değildir. Fakat bunlara dair farkındalık yaratıp yeni yapılacak çalışmalar için ilham kaynağı olabilmek bile şu adımda önemli gözükmektedir.